

"Letra"

UNO SPETTACOLO DI **KOREJA** E **TEATRO METROPOL**

Uno spettacolo di **Koreja** e **Teatro Metropol**

Produksion i Koreja dhe Teatrit Metropol

"létrar" LA LETTERA

Uno schizzo teatrale

Një skicë teatrale

uno spettacolo di / *një shfaqje nga*
Koreja

coproduzione / *bashkëproduksion*
Teatro Metropol di Tirana

testo / *teksti*
Ylljet Aliçka

elaborazione drammaturgica /
përputimi dramatik
Giulia Maria Falza, Salvatore Tramacere

regia / *regjia*
Salvatore Tramacere

attore / *interpret*
Roerd Toçe

elaborazione sonora / *muzika*
Giorgio Distante

scena / *skenografi*
Lucio Diana

tecnico / *teknik*
Alessandro Cardinale

grazie a / *falë*
Hersjana Matmuja

"*letra*"

LA LETTERA

La vita di un povero Cristo in una lettera di assegnazione per una casa popolare. Un lavoro teatrale su quanto il suono delle parole, che descrivono un'esistenza misera, decifri e comprenda la storia di tutti. Un uomo, un mendicante, in una notte di pioggia come tante, chiede ad un maestro di città, che insegna nel paesino di montagna dove questi è nato e vissuto, di scrivergli una lettera per farsi assegnare una casa popolare. È un uomo solo, Mark, che si rivolge al maestro Andrea cercando la sua comprensione. Un uomo che chiede aiuto per avere una casa. Il maestro scrive la lettera e Mark chiede che gli venga riletta. Questa lettura, l'oggettivazione della sua vita, senza alcuna enfasi diventa l'ossessione figurata del senso dell'esistenza. Mark chiederà che la lettera della sua vita gli venga riletta, nella stessa notte dal maestro e per gli anni a seguire dagli scolari che ferma per strada. Fino a che non decide di diventare voce narrante della sua stessa vita: vuole imparare a leggere e scrivere, vuole comprare un abecedario. *Letra* è un lavoro sulla miseria che genera amore, una miseria condivisa, della vita di tutti, della storia di un pezzo di mondo in un paese di montagna, che è come la casa che ci manca, la vita che non sappiamo rileggere.

Jeta e një njeriu të varfër në një letër kërkese për një shtëpi këshilli. Një vepër teatrale ku tingulli i fjalëve që përshkruajnë një ekzistencë të mjerueshme deshifron dhe përfshin historinë e të gjithëve. Një burrë, një lypës, në një natë me shi si shumë të tjera, i këkon një mësuesi që punon në fshatin malor ku ai lindi dhe jetoi, t'i shkruajë një letër. Ai është një njeri i vetmuar, Marku, një njeri që kërkon ndihmë. Mësuesi i shkruan letrën dhe Marku i kërkon që t'a lexojë përsëri. Ky lexim, objektivizimi i jetës së tij, pa ndonjë intonacion të veçante, bëhet fiksimi figurativ i ndjenjës së ekzistencës. Marku do të kërkojë që letra e jetës së tij t'i lexohet, në të njëjtën natë nga mësuesi dhe në vitet në vijim nga nxënësit që ndalon në rrugë. Derisa vendos të bëhet tregimtari i jetës së tij: ai dëshiron të mësojë të lexojë dhe të shkruajë, dëshiron të blejë një abetare. Letra është një vepër mbi mjerimin që gjeneron dashuri, një mjerim i përbashkët, i jetës së gjithkujt, i historisë së një pjese të botës në një qytet malor, që ashtu si shtëpia që na mungon, është vetë jeta që nuk dimë ta rilexojmë.

LETTERA PER L'ALBANIA

Malet tunden, po nuk bien – Le montagne tremano, ma non cadono. Sono le parole di un antico proverbio albanese. Parole che mi risuonano in testa ogni volta che arrivo in Albania, terra sorella. Ho perso il conto di tutti gli arrivi per mare e via aereo che mi hanno portato qui, che hanno fatto dell'Albania un avamposto ideale di Koreja. Il lavoro del teatro è simile a quello di un esploratore. Si parte pensando di dover svuotare la propria valigia di conoscenza, di dove insegnare qualcosa e si torna indietro con un bagaglio ogni volta più ricco. Chi fa teatro ha il dovere di conservare lo sguardo dell'esploratore: curioso e attento ai dettagli. Uno sguardo che incontra. Un incontro vivo. L'ultimo vivificante incontro tra il Teatro Koreja e l'Albania si chiama *Letra - La Lettera*, coproduzione con il Teatro Metropol di Tirana. Questo lavoro, ancora una volta una scommessa, segue una linea di ricerca ed esperienza sul campo tracciata molti anni fa. Una strada che porta con sé anche la lezione di Alessandro Leogrande, che conosceva l'Albania come pochi altri della sua generazione, che ne ha saputo raccontare le fratture e i giorni di luce senza retorica nel suo "Il Naufragio" (Feltrinelli), che è diventato il nostro *Katër i Radës. Il Naufragio*. Un'opera da camera, commissionata dalla Biennale Musica di Venezia, che dopo sei anni continua a girare anche e soprattutto nei Balcani. Storie di uomini e donne che, se guardati superficialmente, sono lontani molto di più dei settanta chilometri che dividono le coste salentine da quelle albanesi. Eppure, sono le stesse facce, le stesse vite, le stesse parole di miseria e amore che ho ritrovato ancora una volta lavorando su un testo di Ylljet Aliçka, noto intellettuale albanese conosciuto proprio grazie ad Alessandro, dal cui testo è tratto questo spettacolo. Una storia senza tempo: un maestro viene inviato in un villaggio nelle montagne Albanese dove incontra un uomo, un pastore, un reietto della società che gli chiede di scrivere per lui una lettera per l'assegnazione di una casa popolare. La scrittura e la rilettura di questa lettera e della vita del pastore, generano un interrogativo sul senso dell'esistenza, della miseria umana, dell'umiltà, della compassione. Una favola per l'Albania antica che, in scena, ha gli occhi azzurri di un attore di venticinque anni, Roerd Toçe, che interpreta entrambi

i personaggi, che vive nelle persone che non è, eppure, in qualche modo gli appartengono sotto pelle. Roerd è un attore del teatro Metropol, teatro statale guidato con amore e coraggio da Jonida Beqo che, ogni giorno, si pone una sfida importante, rispetto allo statalismo, rispetto ad un teatro pubblico ingessato, vecchio, polveroso. Jonida sa pensare e sa fare. Prova a mettere in scena testi contemporanei e storie che ancora non sono raccontate. Prova a far parlare l'Albania nascosta, l'Albania che non ha voce. Questo spettacolo, come sempre più spesso il Teatro Koreja sceglie di fare, è anche uno spettacolo politico. Sono come le montagne dell'Albania, queste donne e questi uomini con i quali abbiamo scelto di lavorare per fare cultura. E "Le montagne tremano, ma non cadono". Leogrande ha scritto "La strada è segnata con una croce nel sale". Questa strada di mare che lega il Teatro Koreja e l'Albania è lì, ancora da seguire, ancora da esplorare.

SALVATORE TRAMACERE
DIRETTORE TEATRO KOREJA

LETËR PËR SHQIPËRİNË

"Malet tunden, po nuk bien" – "Le montagne tremano, ma non cadono".

Këto janë fjalët e një proverbi të vjetër shqiptar. Fjalë që më vijnë në mendje sa herë që mbërrij në Shqipëri, toka motër.

Kam humbur numërimin e të gjitha ardhjeve këtu nga deti dhe ajri, që e kanë bërë Shqipërinë një seli ideale të Teatrit Koreja.

Puna e teatrit është e ngjashme me atë të një eksploruesi. Fillohet duke zbrazur valixhen tonë të dijes, ku t'u mësosh diçka, dhe kthehesh përsëri me një bagazh çdo herë e më të pasur.

Ata që bëjnë teatër e kanë për detyrë të konservojnë vështrimin e eksploruesit: kureshtar dhe i vëmendshëm ndaj detajeve. Një vështrim që takon. Një takim i gjallë.

Takimi i fundit jetësor mes Teatrit Koreja dhe Shqipërisë quhet "Letra – La Lettera", bashkëprodhim me Teatrin Metropol të Tiranës. Kjo punë, edhe një herë një bast, ndjek një linjë të hartuar shumë vite më parë, kërkimore dhe përvoje në këtë fushë. Një rrugë që sjell me vete edhe leksionin e Alessandro Leogrande-s, i cili e njinte Shqipërinë si pak të tjera të brezit të tij e që dinte të fliste për thyerjet dhe ditët e drithës pa retorikë në veprën e tij "Il Naufragio" (Feltrinelli), që u bë "Kateri ynë i Rades. Anija". Një vepër dhome, e porositur nga Bienalja Muzikore e Venecias, e cila pas gjashtë vjetësh vazhdon të kthehet gjithashtu dhe veçanërisht në Ballkan. Histori burrash dhe grash që, nëse i shikon në mënyrë sipërfaqësore, janë larg, shumë më tepër se shtatëdhjetë kilometrat që ndajnë brigjet e Salentos nga ato shqiptare. Megjithatë, janë të njëjtat fytyra, të njëjtat histori, të njëjtat fjalë mjerimi dhe dashurie që kam gjetur edhe një herë duke punuar mbi një tekst të intelektualit të njojur shqiptar, i njojur pikërisht falë Alessandro-s, Ylljet Alička, nga i cili është marrë teksti i kësaj shfaqje. Një histori pa kohë: një mësues dërgohet në një fshat në malet shqiptare, ku takon një burrë, një bari, i lënë mënjanë nga shoqëria, i cili i kërkon t'i shkruajë një letër për të patur një shtëpi. Shkrimi dhe rileximi i kësaj letre, i jetës së bariut, gjenerojnë një pyetje mbi kuptimin e ekzistencës, mjerimin njerëzor, përulësinë, dhembshurinë. Një përrallë e lashtë që, në skenë, ka sytë blu të një aktori njëzet e pesë vjeçar, Roerd

Toçe, i cili interpreton të dy personazhet, që jeton brenda njerëve që nuk është, megjithatë i përkasin disi nën lëkurë. Roerd është një aktor i teatrit Metropol, një teatër shtetëror i drejtuar me dashuri dhe guxim nga Jonida Beqo e cila, çdo ditë, vendoset para një sfidë të rëndësishme, ndaj shtetit, ndaj teatrit publik të suvatuar, të vjetër dhe me pluhur. Jonida di të mendojë dhe të veprojë. Provon të verë në skenë tekste bashkëkohore dhe histori që nuk janë treguar ende. Provon të bëjë të flasë Shqipërinë e fshehur, Shqipërinë që nuk ka zë. Kjo shfaqje, ashtu si dhe vetë Teatri Koreja zgjedh gjithmonë të bëjë, është edhe një shfaqje politike.

Janë si malet e Shqipërisë, këto gra dhe këta burra me të cilët kemi zgjedhur të punojmë për të bërë kulturë. Dhe "Malet tunden, po nuk bien".

Leogrande ka shkruar "Rruga është shënuar me një kryq në kripë". Kjo rrugë deti që lidh Teatrin Koreja dhe Shqipërinë është aty, ende për t'u ndjekur, ende për t'u eksploruar.

SALVATORE TRAMACERE
DREJTOR TEATRO KOREJA

LETTERA TRA RIVE OPPoste

Quando Salvatore Tramacere e il Teatro Koreja hanno proposto al Teatro Metropol di Tirana di lavorare insieme a questo progetto, la domanda che ci siamo posti non era tanto "se", quanto "come" farlo. Siamo sempre tutti condizionati a cercare un percorso professionale e a non discostarci da esso. Ciò rende la nostra capacità di collaborare nel mondo del teatro stimolante, perché ci troviamo di fronte alla paura di navigare in acque sconosciute. Lavorare ad un progetto del genere, cercare di trovare una nuova prospettiva su un testo esistente, scolpire una voce che, dalla pagina, raggiunga il palcoscenico in due lingue e da due compagnie teatrali sulle rispettive sponde dell'Adriatico: tutto questo ci ha costretti ad uscire dalle nostre sicurezze. Questa collaborazione ci ha rivelato la bellezza della creatività tra persone che condividono valori comuni e lo stesso impegno nel processo creativo, dandoci il permesso di esplorare territori inesplorati, abbiamo avuto l'opportunità di scoprire una nuova forma di espressione artistica, di trovare una voce comune in una piccola storia, ma con grandi verità universali. *Letra*, la nostra prima collaborazione con Koreja è arrivata al momento giusto, non solo per il nostro percorso artistico come Teatro Pubblico, ma anche nel giusto contesto per l'Albania di oggi. *Letra* rappresenta l'importanza della voce calma e sommessa della coscienza, il richiamo della verità e la riflessione interiore, l'importanza di trovare la sincerità nelle vite oneste che ci circondano. Come un'opera d'arte, *Letra* è una lettera d'amore tra artisti che si trovano su rive opposte, ma uniti dallo stesso bellissimo mare. È un appello: c'è ancora molto lavoro da fare, abbiamo la nostra fragile, ma resiliente umanità.

JONIDA BEQQ
DIRETTORE TEATRO METROPOL

LETRA MIDIS BRIGJEVE TË KUNDËRTA

Kur Salvatore Tramacere dhe Teatro di Koreja sugjeruan këtë projekt të përbashkët me Teatrin Metropol në Tiranë, pyetja që i bëmë vetes nuk ishte "a do ta bëjmë" por "si".

Shpesh jemi kushtëzuar të gjejmë që herët një shteg profesional të caktuar dhe të mos devijojmë më prej tij.

Kjo e bën bashkëpunimin artistik në botën teatrore sfidues, kur përballemi me frikën e lundrimit në ujëra të panjohura. Puna në një projekt të tillë, duke u përpjekur për të gjetur një këndvështrim të ri mbi një tekst ekzistues, duke gdhendur një zë nga faqja e librit në skenë në dy gjuhë, nga dy kompani teatrore në brigjet e përkatëse të Adriatikut, na detyroi të dalim nga zona e vetë-imponuar e rehatisë. Ky bashkëpunim na shpalosi bukurinë e krijimtarisë midis njërzve që ndajnë vlera të përbashkëta dhe përkushtim te njëjtë ndaj procesit krijues. Duke i dhënë leje vetes për të eksploruar territorë të pashkelura na u shpalos mundësia për të gjetur një formë të re shprehje artistike, për të gjetur një zë të përbashkët në një tregim të thjeshtë por me të vërteta të mëdha universale. "LETRA", bashkëpunimi ynë i parë me Korejan erdhë në kohën e duhur jo vetëm në udhëtimin tonë artistik si një teatër publik, por edhe në kontekstin e duhur për Shqipërinë e sotme. "LETRA" përfaqëson rëndësinë e zërit të butë e të shtruar të ndërgjegjes, thirrjen për vërtetësi dhe reflektim të brendshëm, rëndësinë e gjetjes të së vërtetës në jetët e ndershme qe na rrethojnë. Si vepër arti, "LETRA" është një letër dashurie midis artistësh që qëndrojnë në brigje të kundërtë, por të bashkuar nga i njëjti det i bukur. Është një thirrje për kujtesë se ka ende shumë punë për të bërë me humanitetin tonë të brishtë, por që gjithnjë e gjen shtegun për të ripërtërirë vetveten.

JONIDA BEQQ
DREJTOR TEATRI METROPOL

Dal primo momento in cui mi è stato chiesto di fare uno spettacolo in Italia e in Albania, ho subito pensato di essere molto fortunato. È una fortuna, infatti, per un attore albanese, avere questa possibilità. Ho lavorato per circa cinque giorni in Albania e poi un mese al Teatro Koreja di Lecce. Durante tutta la prima fase mi sono concentrato sulle mie emozioni personali rispetto al testo di Ylljet Alička. Io, Giulia Falzea e Salvatore Tramacere abbiamo fatto un lavoro enorme sul testo, anche per rendere il mio compito più leggero. All'inizio le prove sono state difficilissime per me, perché lavorare in un'altra lingua prevede altre responsabilità. Con il passare del tempo e grazie al metodo di lavoro di Salvatore è diventato tutto più semplice. Mi sono ritrovato nelle sue parole: "Il teatro più è vero e semplice, più è difficile". Oltre alle ore di prove con Salvatore, Giulia, Andelka, Giorgio, Lucio, Alessandro e Nino, avevo iniziato a provare da solo fino alle tre del mattino perché sentivo che il tempo stava scadendo. Lavorare in tutte e due le lingue è stata un'esperienza pazzesca e bellissima allo stesso tempo. In più non c'erano solo le prove: ho avuto l'occasione di conoscere nuove e belle persone, ho seguito laboratori e ho visto e provato un altro metodo di lavoro, un'altra magia del teatro. Poi è arrivato il momento della prima in Italia, a Barletta. Un'esperienza emozionante, durante la quale non ho mai dimenticato le istruzioni del regista. Una volta tornato a casa, ho fatto le prove in albanese con l'aiuto di Jonida Beqo, direttrice del teatro Metropol di Tirana e Armela Demaj vice direttrice e con Joana Omeraj, Ergys Baki, e Genc Resuli. Mi sono reso sempre più conto che, a parte la fortuna e l'opportunità, ho anche una grande responsabilità: quella di due teatri, Koreja e Metropol, che hanno avuto fiducia e hanno creduto in me.

ROERD TOÇE
ATTORE

ë në momëtin e parë që m'u shpreh mendimi për të bërë një shfaqje në Itali dhe në Shqipëri, thashë me vete cfarë fati.

Fat sepse nuk ndodh shpesh që një aktor shqiptar të ketë këtë mundësi.

Puna filloj për gati 5 ditë në Shqipëri dhe pastaj për gati një muaj në Itali në Lecce në Teatrin Koreja! Si fillim u ulëm dhe folëm për emocionet personale por edhe për emocionet që përcillte teksti, për të bërë në këtë mënyrë një përshtatje skenike të tekstit që është shkruar dhe përjetuar si një histori e vërtetë nga autor i Ylljet Alicka...

Giulia Falzea bashkë me Salvatore Tramacere kanë bërë një punë madhështore me tekstin që në këtë mënyrë të bënin punën time më të thjeshtë.

Provat ishin bërë shumë të vështira për mua, sepse një gjuhë tjetër kishtë përgjegjësi të tjera... Por më kohën dhe me metodën e të punuarit të Salvatores ishte gjithçka më e thjeshtë, por siç thotë dhe ai dhe unë isha dakort më të Teatri real dhe i thjeshtë është gjithnjë më i vështiri. Përveç orëve që bëja provat me Salvatoren, Julian, Andjelken, Giorgion, Luccion, Alessandron dhe Ninon, kisha filluar të bëja prova deri në orën 3 të mëngjesit sepse koha po mbaronte dhe unë duhet të bëja shfaqjen në të dyja gjuhët! Ishte një eksperiencë e mrekullueshme, sepse nuk ishin vetëm provat, njoha shumë njerëz të rinj, patë mundësinë të bëja workshop dhe pasqë e provova një tjetër metodë pune, një tjetër magji të teatrit.

Më vonë erdhë momenti i premierës në Itali në Barletta! Eksperiencë emocionuese, por gjithmonë duke mos harruar këshillat dhe udhëzimet e regjisorit Salvatore Tramacere... Më pas u ktheva në Shqipëri dhe bëra shumë prova, kësaj rradhe në shqip me ndihmën e drejtoreshës së Teatrit Metropol në Tiranë Jonida Beqo, Armela Demaj nëndërtoreshë, Joana Omeraj, Ergys Baki dhe Genc Resuli... Dhe vura re se përvec fatit dhe mundësisë, kisha dhe përgjegjësi sepse dy teatro, Koreja dhe Metropoli kishin patur besim tek unë!

ROERD TOÇE
INTERPRETON

Andrea Chi è?
Mark Sono io maestro, Mark
Andrea Mark chi?
Mark Mark Toscu del torrente, il pastore del villaggio
Andrea Entra Mark, entra.

Era il Mark del torrente, bagnato fradicio, sporco, con solo due denti in bocca. Si scrollò l'acqua da dosso come un cane bagnato. Si diceva che non fosse ben visto politicamente. Vivevo nel villaggio da meno di un anno.

Mark Maestro Andrea io sono con voi, sono con voi, lo giuro su dio.
Andrea Con voi chi?
Mark Con voi del governo, del partito, no?
Andrea Ah capisco, non è proprio così, io inseguo ai bambini a scuola. Questo è il mio lavoro, ma va bene, d'accordo. Però Mark non credo che tu sia venuto qui in questa notte di pioggia solo per dirmi questo.
Mark Si hai ragione, non si infastidiscono le persone a quest'ora. Però io non volevo che qualcuno mi vedesse mentre venivo da te, tu lo sai che io sono un reietto e non mi vedono di buon occhio. Poi la gente inizierebbe a dire che Mark ha ricominciato a lamentarsi qua e là.
Ma tu sei diverso, sei di Tirana, hai studiato. Allora te lo dico... Io sono venuto qua per farmi scrivere una lettera da mandare al governo perché ho bisogno di una casa. Non so leggere e scrivere, ma so che la mia capanna cade a pezzi, mi cadrà addosso. Il male più grande è il rigagnolo d'acqua che esce dal torrente. Quando piove troppo il rigagnolo passa proprio in mezzo alla capanna e ha fatto marcire tutte le travi di legno. E sai che mi succede? No non puoi saperlo tu. Mentre dormo, nel sonno l'acqua mi bagna il naso e non capisco se qualcuno mi sta baciando, leccando o se mi sta pisciando addosso.
Andrea Perché non parli con questi del consiglio del villaggio? Per quello che so io, tu sei nella condizione peggiore di tutti

Mark Eh maestro Andrea, sai che nessuno mi sente. Da due anni prego il segretario del consiglio del villaggio, ma quello non mi sente proprio. Ma io, te lo dico chiaramente, avrei voglia di vivere in quelle casette della cooperativa dove c'è rumore, ci sono tanti vicini e i bambini, e puoi anche scambiare due parole. Lo sai che io parlo solo con me stesso? No, non puoi saperlo tu.

Andrea È chiaro, ho capito. Siediti e asciugati vicino la stufa, mentre io scrivo la lettera.

Mark Ah sì sì grazie, tu sai come scrivere. Non dimenticarti di scrivere di quel rigagnolo d'acqua...

Andrea Certo Mark, ma adesso lasciami tranquillo che so io come scrivere

Mark Maestro Andrea...ti prego non ti dimenticare anche...

Andrea Mark mi lasci scrivere o no? Non ti preoccupare scriverò anche del rigagnolo di acqua

Mark Sì sì, bene bene, lo so, io per quello sono venuto da te... un'altra piccola cosa Maestro Andrea, c'ho pensato bene, non scrivere nella lettera che il rigagnolo mi ha bagnato il naso e quello che pensavo nel sonno, che sennò diventa da ridere e io voglio scrivere una lettera seria

Andrea Certo Mark, ho capito, sono d'accordo con te.

Mark seguiva con attenzione ogni mio movimento. Le spalle ricurve, la fronte segnata da una ruga profonda sul volto le sopracciglia folte gli coprivano gli occhi incavati nelle orbite che seguivano l'andare e venire della mia penna sul foglio. Le mani quasi giunte tamburellavano fra loro, il respiro impaziente.

Andrea Mark, ho finito

Mark Grazie tante... ma prima di mettere la lettera nella busta. Mi piacerebbe che me la leggesse una volta

Andrea Kerkese,

Të dashur shokë të Komitetit. Nuk desha aspak tju shqetësoja me problemet e mia në punën tuaj fislake në favor të popullit dhe vendit tonë. Por unë jam i detyruar pasi jam ndodhem një gjendje shumë kritike.

Në këtë fshat kam lindur...dhe në këtë shtëpi kam kaluar pothuaj gjithe jeten time. Jeta ime ka pak gjera për të treguar, prandaj unë do kaloj shkurtimisht te kërkesa ime kam punuar tërë jetën me ndershëm. Jam përpjekur të jem i ndershëm me të tjerët dhe të respektoj sic duhet autoritetet e Partisë dhe fshatit Shtëpia ime, apo më mirë kasollja ime që unë vetë e kam ndërtuar kur isha i ri po bie nga shirat dhe nga erozioni e gati gati po më ze brenda.... Dhe me dy fjalë ja ku konsiston kërkesa ime...

Mentre io leggevo Mark raddrizzò il busto e si mise ad ascoltarmi come un militare sull'attenti. Dopo un po' cominciò a tremare Era difficile capire se per il freddo o per l'emozione. Mentre stavo terminando la lettura, lo udii singhiozzare e vidi che gli tremavano le spalle inzuppate. Tolse di tasca un fazzoletto e si mise a soffiare il naso e ad asciugare le lacrime.

Andrea Che hai Mark?

Mark Niente, niente, l'hai scritta così bene, ma leggila fino in fondo... continua, per favore continua

Andrea D'accordo, continuo allora

Mark Scusa prima di continuare, ma non ho capito l'ultima parola della lettera "konsiston", consiste...

Andrea Come posso spiegarti... vuole dire "ecco di cosa è fatto il mio problema" "in cosa consiste"

Mark Non ti preoccupare, ho capito, ho capito. L'acqua sul naso. Scusami, continua, per favore

Andrea Allora:... dhe unë s'kam asnjë mjet finanziar për të riparuar kasollen time në anë të fshatit. Për këtë arsy, brenda mundësive tuaja, unë do të desha që ju si Komitet Partie të shikonit mundësinë për të më dhënë një dhomë tek ndërtuesat e reja të kooperativës, aty ku ka shumë njerëz, dhe për shkak të moshës sime dhe gjendjes sime shëndetësore unë do isha pranë....

Mark si sciolse ancora in singhiozzi. Allora mi fermai e lo guardai fisso finché non avesse smesso di piangere. Cercò di sorridere, come se non avesse nulla

Mark Ma tu continua Maestro, continua, non è niente
Andrea Non posso continuare se tu fai così, dimmi che ti succede
Mark Niente di importante, niente. Ecco, tu stai leggendo un po' la mia vita e io ho sentito pena
Andrea Pena. Pena per chi?
Mark Pena per me stesso, compagno maestro, per chi altri?
Andrea Non sapevo cosa dire
Come si può avere pena per sé stessi?
Voi sentite pena?
No perché anche io dico povero me,
Ma non sono mai stato così sincero, così ingenuo.
Non ci ho pensato mai
Quello che sento io, non me lo chiede nessuno
Nessuno mi ha chiesto veramente Come stai?
Ho pensato anche a qualcosa, ma non so cosa
Pena? Come ha detto lui. Pena per me stesso.
Poverino
Mark Maestro Andrea ti prego, finisci di leggerla, adesso è tutto passato, sono calmo
Andrea Bene, d'accordo, se hai così voglia... Dove mi sono interrotto?
Mark Ma tu... se vuoi... in fondo... puoi ricominciare dall'inizio. Come vuoi
Andrea Allora mi ero interrotto a "Sono solo... e mi piacerebbe vivere in mezzo alle persone"
Ma che stai facendo Mark? In fin dei conti quello che è scritto qui me lo hai detto tu, sono cose che conosci
Mark Lo so, lo so, hai ragione, io conosco la mia vita, ma non è la stessa cosa quando te la legge un altro, quando te la descrive così bene, mi capisci? È come se fosse un'altra storia, è un dolore che non so spiegarmi, è pieno di tristezza, ma quando faccio così, quando piango, mi sembra di stare meglio, non so...
Andrea Capisco, riprenditi, sei un *malésor*, un montanaro, e un vero uomo di montagna non si comporta così
Mark È vero. Nessuno si comporta così solo perché nessun maestro gli ha mai letto la sua vita come hai fatto tu con me... Ma dimmi

Andrea maestro Andrea, credi che con questa lettera mi daranno una casa?
Ecco, non lo so... forse sì
Dopo un po' si alzò in fretta, mi strinse forte la mano, mi ringraziò ancora una volta e con il passo pieno di dignità si diresse alla porta
Mark Maestro Andrea, mi scusi, mi leggi ancora una volta la lettera? La vorrei risentire
Andrea Ma come? Te l'ho appena letta, che senso ha? D'accordo, ma a condizione che tu non pianga più
Mark Sì sì, voglio solo sentire un'altra volta quello che hai scritto e niente di più
Andrea Buonanotte Mark!
Se ne era andato, forse per sempre.
Andrea Chi è?
Mark Sono io Mark! Maestro Andrea, Mark del torrente
Andrea Oddio, non è possibile. No Mark, non ci pensare più, non te la leggo di nuovo la lettera, vai via che si è fatto tardi
Mark Non sono venuto per farmi leggere la lettera Maestro Andrea, sono qui per un altro motivo
Sai perché sono tornato? No, non lo puoi sapere. Mi sono detto: ma come sono andato via senza portarti nulla? Tu hai fatto tutto quel lavoro per me e io ero qui a mani vuote... cosa vorresti? castagne, pomodoro, sottaceti o dell'aglio?
Andrea Ma no Mark, non l'ho fatto per avere i pomodori o i sottaceti, non ho fatto niente, ho solo scritto quello che mi hai detto tu
Mark No, io ti devo portare qualcosa, dimmi cosa vuoi
Andrea Va bene, allora portami dell'aglio
Mark Te lo porta Mark l'aglio maestro Andrea. Buonanotte e scusa ancora per quello che ho fatto prima.
Andrea Per cosa ti scusi?
Mark Come per cosa! Per il mio comportamento... come una femmina
Andrea Buonanotte Mark, non ti preoccupare me ne ero già dimenticato

Andrea Chi è?
Mark Sono io Mark! Mark del torrente, voglio dire, cioè, Mark della lettera, Maestro Andrea

Andrea Non ne posso più... Ancora tu Mark? Cosa è successo? Perché sei tornato?

Mark Sono venuto per portarti l'aglio

Andrea Grazie mille Mark! Mi hai fatto un favore che non dimenticherò mai

Aprii la porta, Mark era pieno di fango ma felice. Come un bimbo mi mostrò due teste d'aglio

Andrea Ma perché Mark, non potevi portarmele un altro giorno?

Mark Maestro Andrea ma tu lo sai che mi hai fatto un favore che non dimenticherò mai?

Andrea Ma potevi portarmeli domani o un altro giorno, al posto di fare tutta questa strada, sotto la pioggia, comunque grazie tante

Mark Vuoi indovinare cos'altro ti ho portato?

Andrea Non so, forse raki?

Mark Giusto sì! Hai indovinato

Mark tirò fuori dalla tasca una bottiglietta di veleno per topi piena di raki e me la diede

Andrea Grazie Mark! Grazie, avevo proprio bisogno di bere un goccio di raki

Mark Ma tu assaggialo, assaggiane un po'

Andrea Fantastica! Meravigliosa. Mark non ho mai bevuto raki tanto buona. Grazie Mark!

In realtà non avevo mai bevuto un raki peggiore di quello, mi pareva che lo avesse allungato con l'acqua del rigagnolo. Mi alzai in piedi per accompagnarla alla porta. Lui mi guardò con la sua faccia supplichevole e fece per parlare, poi mise la mano nel suo giaccone

Andrea No Mark, assolutamente no, la lettera non te la leggo più. Mettiti l'anima in pace

Mark Bene bene, io non ho detto nulla, ma comunque se me l'avessi letta, non avrei più pianto, ma tu non vuoi e allora niente. Io non sono venuto qui per farmi leggere la lettera ma solo per darti il raki, giusto?

Andrea È così Mark, è così. Adesso vai che è tardi, buonanotte

Uscii di nuovo e lo vidi allontanarsi sotto la pioggia. I suoi stivali pestavano il fango.

Dieci anni ho vissuto nel villaggio. Non lo vidi mai più, ma il gusto amaro del raki di Mark mi restò sempre in bocca. Le mie giornate scorrevano lente come la vita dei pastori in montagna. Le donne erano belle e gentili con me, presi pure a giocare d'azzardo e a bere molto.

Come stai?

Non sento più l'amaro

Non sento più l'amaro in bocca.

Come stai?

Poverino

Poi tornai in città dimenticandomi di quella notte e di quella lettera, del pastore Mark del torrente che per la prima volta aveva visto la sua vita riflessa nelle mie parole. Dimenticando anche l'amaro in bocca. Poverino.

Un giorno, senza averlo programmato, ripresi la strada del villaggio. Avevo un ruolo importante adesso, ora scrivevo manuali per le scuole, abbecedari.

Il villaggio non era cambiato molto, i pastori vivevano ancora nelle montagne e non sapevano leggere e scrivere. Cercai Mark nelle nuove case della cooperativa, non lo trovai. Chiesi ai contadini, non sapevano molto, mi raccontarono che Mark del torrente stava vicino alla scuola del villaggio. Mi avevano detto che non era più lo stesso. Mi sembrava di sentirlo.

Mark Me la leggi la lettera? Me la leggi la mia vita? La lettera? La mia vita?

Andrea No Mark! Non te la leggo la lettera! Mettiti l'anima in pace

Mark è morto nel suo capanno, hanno trovato il suo corpo qualche giorno dopo. Negli ultimi tempi tutto il villaggio lo stava prendendo in giro, soprattutto gli alunni della scuola. Andava ovunque chiedendo ai bambini di leggergli una lettera.

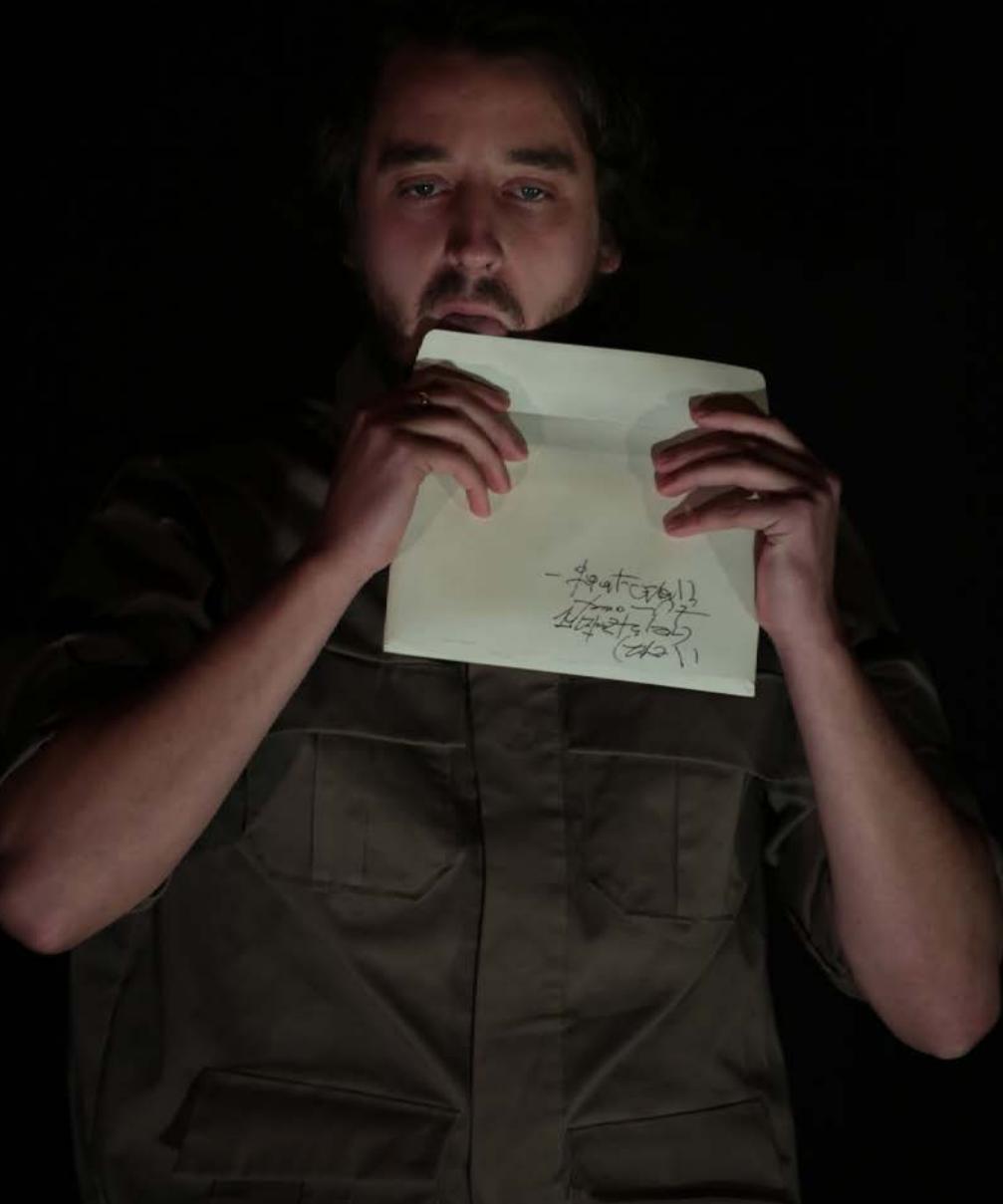
Il contadino che lo ha trovato racconta che un rigagnolo d'acqua gli cadeva in faccia e in mano teneva stretto un libro, un abecedario. Si racconta che Mark del torrente avrebbe voluto imparare a leggere, per essere libero di avere pena della propria vita ogni volta che lo desiderasse.

Nel cimitero, la tomba di Mark del torrente era un poco appartata, pioveva. Sul suo nome scorreva tranquillo un rivolo d'acqua.

Come stai?

*Poverino
Gjynah*

Andrea Kush eshte?
Mark Jam une Marku, o Msus Andrea.
Andrea Cili Mark?
Mark Mark Tosku i perroit, bariu i fshatit.
Andrea Hyr Mark, hyr.

Ishte Marku i perroit, qulli i teri i palare dhe vetem me dy dhemben ne goje. U shkund i teri sikur te ishte nje qen i lagur. Thuhej se shihej me sy te keq politikisht. Une jetoja ne fshat prej nje viti

Mark O msus Andrea, une jam me ju... Jam me ju per ket zot!
Andrea Me ke ju?
Mark me ju pra qe punoni me shtetin me qeverine, apo jo?
Andrea Ah, e kuptova nuk eshte tamam keshtu. Une mesoj femijet ne shkolle, kjo eshte detyra ime, por megjithate, dakord, dakord. Por Mark, nuk besoj se ti ke ardhur ne kete nate me shi vetem per te me thene keto fjale?
Mark Ashtu eshte, ke te drejte, nuk bezdisen njerzit ne ket ore, por une nuk desha te me shikonte njeri duke ardhur tek ti, ti e di une jam kulak dhe nuk shihem me sy te mire, pastaj njerzit do thoshin filloj Marku me u anku sa andej ketej. Kurse ti je ndryshe je me shkolle, je nga Tirana, atehere po ta them... Une kam ardh me shkrujt nje leter per qeverine pasi kam nevoje per shpi. Une nuk di as shkrim as kendim por di qe kasollja ime nuk po rri me ne kembe e ka rrezik me mzane mrena. Te keqen ma tmadhe ma ka currili qe del nga prroi. Kur bie shume shi, currili kalon mu ne mes te kasolles dhe i kalbi krejt traret. Dhe e di ca me nodh... Jo ske nga ta dish ti. Kur fle uji me lag hunden dhe ne gjum nuk marr vesh nese po mlepine, puthin apo po pshurrin mbi mua.
Andrea Pse nuk flet njehere me kta te keshillit, me sa di une ti je me keq nga gjithe fshati?
Mark Ehh o msus Andrea ti e di qe sma ve kush veshin. Kam dy vjet qe i lutem sekretarit te keshillit te fshatit, po ai sme degjon fare. Kurse une me te fol hapur do kisha qejf te jetoja ne ato shtepite e koperatives ku ka plot komshinj dhe femije, ku ti ke me ke te

kembesh dy fjale. E di ti qe une flas vetem me vete... Jo ske nga ta dish ti.

Andrea E qarte, Mark e mora vesh tani ulu e thau aty prane sobes, nderkohe qe une shkruaj letren.

Mark He te lutem se ti di si shkruhet dhe mos harro te shkruash dhe per currilin e ujit.

Andrea Patjeter Mark patjeter, tani me ler te qete se e di vete si shkruhet. ah mos harro... Dhe...

Andrea Mark do me lesh te shkruaj apo jo. Mos u bej merak do shkruaj dhe per currilin e ujit.

Mark Mire mire e di une prandaj erdha tek ti... Dhe nje gje te vogel msus Andrea, mos shkruaj ne leter qe currili me lag hunën dhe ate qe mendoja ne gjum se pastaj behet qesharake dhe une du me dergu ni leter serioze...

Andrea Qarte Mark e kuptova jam dakord me ty.

Marku ndiqte me vemendje cdo levizje timen, shpatullat e kthyera balli i shenuar nga nje rrudhe e thelle ne ftyre vetullat e trasha i mbulonin syte e zhytyur ne zgavrat qe ndiqnin vajtje ardhjen e penes time ne leter, duart gati te bashkuara ziheshin me njera tjetren fryme marrja e pa duruar..

Andrea Mark e mbarova.

Mark Faleminderit, faleminderit shume, por para se me e fut ne zarf kam qejf me ma lexu njehere.

Kerkese

Të dashur shokë të Komitetit. Nuk desha aspak tju shqetësoja me problemet e mia në punën tuaj fisnike në favor të popullit dhe vendit tonë. Por unë jam i detyruar pasi jam ndodhem një gjendje shumë kritike.

Në këtë fshat kam lindur...dhe në këtë shtëpi kam kaluar pothuaj gjithe jeten time. Jeta ime ka pak gjera për të treguar, prandaj unë do kaloj shkurtimisht te kërkesa ime kam punuar tërë jetën me ndershëm. Jam përpjekur të jem i ndershëm me të tjerët dhe të

respektoj sic duhet autoritetet e Partisë dhe fshatit.

Shtëpia ime, apo më mirë kasollja ime që unë vetë e kam ndërtuar kur isha i ri po bie nga shirat dhe nga erozioni e gati gati po më ze brenda.... Dhe me dy fjalë ja ku konsiston kërkesa ime...

Nderkohe qe lexoja Marku drejtoj bustin dhe me degjonte si nje ushtarak ne pershendetje!

Pas pak filloj te dridhej, ishte e veshtire te kuptoje nese e kishte nga i ftohti apo nga emocioni. Kur po mbaroja se lexuari e degjova te deneste dhe pashe qe i dridheshin shpatullat e njoma. Nxori nga xhepi nje shami dhe filloj te shfrynte hundet dhe te fshihte lotet

Andrea Cke keshtu Mark!

Mark Hic hic asgja e ke ba aq bukur. Po ti lexoje deri ne fund, vazhdo t'lutem vazhdo.

Andrea Dakord po vazhdoj atehere

Mark Ah po para se te vazhdosh nuk e kuptova mire fjalen e fundit te letres konsiston?

Andrea Hem si te ta shpjegoj, do te thote ja nga se eshte i perbere problemi im ne cfare konsiston

Mark Mos u shqeteso, e kuptova e kuptova uji ne hunde, me fal vazhdo te lutem.

Andrea Atehere: ... dhe unë s'kam asnë mjet financiar për të riparuar kasollen time në anë të fshatit. Për këtë arsy, brenda mundësive tuaja, unë do të desha që ju si Komitet Partie të shikonit mundësinë për të më dhënë një dhomë tek ndërtesat e reja të kooperativës, aty ku ka shumë njerëz, dhe për shkak të moshës sime dhe gjendjes sime shëndetësore unë do isha pranë...

Marku u shkri serisht ne denesa... Atehere ndalova dhe e pashe drejt e ne sy, provoi te qeshte sikur mos kishte asgje

Mark Po ti vazhdo msus vazhdo une nuk kam gje

Andrea Jo, une nuk mund te vazhdoj keshtu, me thuaj cke?

Mark Po ja asgja me rendesi, ti je tu lexu disi jeten teme dhe se si me erdhi keq!

Andrea Keq per ke?
Mark Keq per veten o shoku msus per ke tjeter
Andrea Nuk dija cte thosha
Si mund te te vije keq per veten?
Ju ndjeni keqardhje?
Jo se dhe une them i shkreti une!
Por nuk kam qene asnjeherë kaq i singert apo naiv, nuk e kam menduar kurre!
Per ate cka ndjej une nuk me pyet asnje
Asnje nuk me ka pyetur me te vertete, si je? (Si je)
Ndjeva dhe une dicka, por nuk di cfare!
Por keqardhje? Sic tha ai Keqardhje per veten?
Gjynah.
Mark Msus Andrea jo ti te lutem mbaroje nje here mu tash m'kaloi.
Andrea Po mire pra dakord meqenese do kaq shume... Ku e lashe?
Mark Po ti fundja mund t'ia fillosh nga fillimi
Andrea Pra e lashe tek vëtmia dhe qe do te jetosh prane njerezve.
Andrea Po cben keshtu Mark? Fundja ate qe kam shkruar ketu ma ke thene ti jane gjera qe ti i njeh.
Mark E di e di une e njoh jeten time, por nuk eshte e njejtë gje kur ta lexon nje tjeter, kur ta pershkruan kaq bukur me kupton? Eshte si te ishte nje histori tjeter nje dhimbje qe nuk e shpjegoj dot nje trishtim i madh, dhe kur bej keshtu... Kur qaj me duket sikur ndjehem me mire... nuk e di.
Andrea E kuptoj Mark, por tani merre veten ti je nje malsor dhe nje burre malesise nuk sillet kurre keshtu.
Mark Vertet, asnje nuk sillet keshtu sepse asnje mesues nuk i ka lexuar jeten e tij ashtu sic bere ti me mua... Po me thuaj msus Andrea beson se do ma japin nje shtepi me kete letre!
Andrea Ee nuk e di, mbas po

Pas pak u ngrit me vrrull me shtrengoi doren me falenderoi dhe nje here dhe plot dinjitet u drejtua per nga dera
Mark Msus Andrea, a ma lexoni dhe njehere letren do te doja ta ridegjoja!

Andrea Por une sapo ta lexova, cfare kuptimi ka... Dakod por me nje kusht ama, qe ti mos qash me.
Mark Po po dua vetem te degjoj dhe njehere se cfare ke shkruar dhe asgne me shume.
Andrea Naten e mire Mark.

U largual! ndoshta per gjithnjel!

Andrea Kush eshte
Mark Jam une Marku o msus Andrea!
Andrea Oh zot nuk eshte e mundur, jo Mark nuk ta lexoj me letren, ik tani se vajti vone...
Mark Nuk erdha ktu per letren o shoku mesues po per tjater gja!
Mark E di pse u ktheva? Jo ske nga ta dish ti, thashe me vete si ika pa i dhene asgne, ti bere gjithe ate pune dhe une ketu me duar bosh... Me thuaj cdo deshe: geshtenza, domate, turshi apo hudhra.
Andrea Jo, Mark une nuk e bera per te marre domatet apo turshit pastaj une nuk bera asgne thjesht shkruajta ato qe me the ti.
Mark Jo une duhet te te sjell dicka me thuaj cfare do
Andrea Mire, atehere! Me sill ca hudhra
Mark Ti sjell Marku hudhrat shoku msus naten e mire dhe me falmi per ate qe bera me pare.
Andrea Per cfare kerkon falje?
Mark Si per cfare per sjelljen time si... femer.
Andrea Naten e mire Mark mos u shqeteso ekisha harruar tashme.
Andrea Kush eshte?
Mark Jam une o msus Andrea, Marku i prroit domethene Marku i letres...
Andrea Nuk ia dal dot mel! Prap ti Mark? Cfare ka ndodhur? Pse u ktheve?
Mark Kam ardh me te sjell hudhrat o shoku msus
Andrea Aaa faleminderit Mark me ke bere nje nder qe sdo ta harroj kurre

Hapa deren, Marku ishte me pis se me pare, por i lumtur, si femije me tregoi dy rryeshta me hudhra.
Andrea Nuk mund te mi sillje nje dite tjeter?

Mark Msus Andrea e di qe ti me ke bere nje nder qe nuk do ta harroj kurre.

Andrea Po mund te mi sillje neser ose nje dite tjeter ne vend qe te beje gjithe kete rruge ne shi! Gjithesesi faleminderit.

Mark E gjen dot cte kam sjell tjeter?

Andrea Nuk e di ndoshta raki?

Mark T'lumt e gjete

Marku nxorri nje shishe dizinfektanti plot me raki dhe ma dha

Andrea Faleminderit Mark, faleminderit shume kisha tamam nevoje per nje pike raki.

Mark Po ti provoje, provoje njehere

Andrea Fantastike, e shkelqyer Mark nuk kam pire kurre raki me te mire se kjo!

Ne fakt nuk kisha provuar ndonjehere raki me te keqe. Mu duk sikur e kishte holluar me ujin e currilit. U ngrita ne kembe per ta shoqeruar, ai me pa me ate shikimin lutes beri te fliste, por pastaj futi doren brenda xhupit

Andrea A jo Mark, letren nuk ta lexoj me flije mendjen

Mark Mire mire une nuk thashe gje, por ti prap dhe po te ma kishe lexuar une nuk do qaja, por ti nuk do, atehere asgje... Une nuk erdha qe te me lexosh letren une erdha per te te dhene rakine, apo jo?

Andrea Ashtu eshte Mark, shko tani se vajti vone.

Doli prape dhe e pashe te largohej ne shi kepucet e tij shkelnin llucen / balten

Dhjete vjet jetova ne fshat, nuk e pashe me, por shija e hidhur e rakise se Markut me mbeti gjithmon. Ditet e mia ishin te ngadalta, sijeta e barinjve ne mal. Grate ishine te bukura dhe te sjellshme me mua, fillova bixhozin dhe te pija shume!

Si je?

Kam harruar shijen e hidhur

Si je?

Kam harruar shije e hidhur te rakise Gjynah.

Pastaj u ktheva ne qytet duke harruar ate nate letren dhe Markun e perroit qe per here te pare kishte pare jeten e tij te pasqyruar ne fjalet e mia. Duke harruar dhe hidhesine ne goje Ne dite pa e programuar rimora rrugen e fshatit Kisha nje rol te rendesishem tani shkruaja manuale per shkolla, Abetaret. Fshati nuk kishte ndryshuar shume, barinjte jetonin akoma ne male dhe nuk din as te shkruanin dhe as te lexonin. Kerkova per Markun ne shtepita e reja te koperatives, por nuk e gjeta, pyeta fshataret, nuk dinin shume me thane vetem se Marku i perroit qendronite afer shkolles se fshatit dhe qe nuk ishte me ai i meparshmi... Me dukej sikur mund ta degjoja.

Andrea Mark, letren nuk ta lexoj me flije mendjen!

Marku vdiq në kasollen e tij, ata gjetën trupin e tij disa ditë më vonë. Kohët e fundit i gjithë fshati po e përlotte atë, sidomos fëmijët e shkollës. Ai shkoi kudo duke i kërkuar fëmijëve t'i lexonin një letër. Fermeri që e gjeti thatë që një lumë uji ra në fytyrën e tij dhe në dorën e tij mbante një libër, një libër drejtshkrimi.

Thuhet se Marku i përroit dëshironte të mësonte të lexonte, të ishte i lirë të kishte dhimbje në jetën e tij sa herë që dëshironte.

Varri i Markut mbi shkurret ishte pak i izoluar, po binte shi. Në emrin e tij mbështetet zarfi në karrige një rrjedhë uji rrođhi e qetë. Ai ul veten, merr karrigen dhe e zhvendos atë në këndin e majtë.

Si jeni

Gjynah

Il libretto/spettacolo è stato realizzato in collaborazione con l'Istituto Italiano di Cultura di Tirana diretto da Alessandra Bertini Malgarini.

Libri / shfaqja u realizua në bashkëpunim me Institutin Italian të Kulturës në Tiranë drejtuar nga Alessandra Bertini Malgarini

*Redazione catalogo
Redaktimi i katalogut*

Paola Pepe
Gabriella Vinsper
(Teatro Koreja)

*Traduzione dei testi introduttivi
Përkthimi i teksteve hyrëse*

Migena Kristo
(IIC-Tirana)

*Traduzione di Letra in lingua italiana
Përkthimi i Letra në gjuhën italiane*
Roerd Toce

*Foto
Fotografitë*
Archivio Teatro Metropol

*Progetto grafico e impaginazione
Dizajni grafik dhe faqosja
Big Sur*

TEATRO KOREJA

via Guido Dorso 48/50 | Lecce | Italia

+39 0832 242000

teatrokoreja.it